

Отримано: 13 лютого 2022 р.

Прорецензовано: 7 березня 2022 р.

Прийнято до друку: 9 березня 2022 р.

e-mail: toma.lntu@ukr.net

metrolog971@gmail.com

ira200601sand@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-13(81)-42-48

Николок Т. В., Шкляєва Н. В., Шкляєва І. О. Семантичні та психотерапевтичні особливості українських колискових пісень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 42–48.

УДК: 821.161.2'37'23:398.831

ORCID: [https://orcid.org/1\[0000-0003-0440-5358\]](https://orcid.org/1[0000-0003-0440-5358])

Web of Science Researcher ID: AAE-2740-2022

Николок Тамара Володимирівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1324-8841>

Web of Science Researcher ID: AAE-36112022

Шкляєва Наталія Володимирівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної та української філології,
Луцький національний технічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2113-9154>

Web of Science Researcher ID: AAE-34652022

Шкляєва Ірина Олегівна,

студентка групи ПЛ-11,
Луцький національний технічний університет

**СЕМАНТИЧНІ ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
УКРАЇНСЬКИХ КОЛИСКОВИХ ПІСЕНЬ**

З'ясовано, що сучасні батьки хоч і співають колискових, але їх не пам'ятають, тоді як у збірниках, зібраних в інформаторів 23-30-х років народження міститься по 100-200 колискових.

Виявлено, що українські колискові є способом взаємодії виконавця й дитини та засобом впливу на сенсорну систему малюка. За допомогою теорії Д.Гріндера та Р.Бендлера, було проаналізовано мовну (дискретну) карту колісанок та визначено, що образи в колискових представлені в візуальній, аудіальній, кінестетичній, нюховій, смаковій репрезентативних системах. Найбільший вплив виконавця на слухача здійснюється за допомогою кінестетичної та візуальної систем.

Заспокійливий ефект колискових – у монотонності, що досягається через простоту змісту та з допомогою анафори.

У декотрих текстах колісанок мовні конструкції схожі на форми замовлянь.

В окремих текстах колісанок формується певна позитивна картина світу про щасливе майбутнє життя дитини. У дівчаток картини інші, ніж у хлопчиків.

У декотрих колискових оспівається привабливий побут, такі пісні виконують терапевтичну функцію. Деякі колісанки нагадують нотатник: виконавець «проспіває» найближчі плани на день.

Ефект ситуативної психотерапії мають колісанки, в яких мати звіряється дитині у власних турботах, наприклад, жаліється, що залишилась вдовою або скаржиться, що її покинула родина.

Багато пісень виявляють не тільки психологічний стан виконавиці, а й фізичний (переважно – стан втоми).

Окремим типом колискових є ті, в яких використовується прийом шаржування. Існує й ряд колискових-прокльонів.

Оповідний характер мають колісанки, що нагадують казки на ніч. Це прості історії в пісенній формі.

Ключові слова: репрезентативні системи; візуальна система; кінестетична система; слухова система; нюхова система; сугестивні колискові.

Tamara Nykoliuk,

PhD in Philology, Associate Professor of Department of Foreign and Ukrainian Linguistics,
Lutsk National Technical University

Natalia Shkliaieva,

PhD in Philology, Associate Professor of Department of Foreign and Ukrainian Linguistics,
Lutsk National Technical University

Iryna Shkliaieva,

student ПЛ-11,
Lutsk National Technical University

SEMANTIC AND PSYCHOTHERAPEUTIC FEATURES OF UKRAINIAN LULLABIES

It has been found that modern parents sing lullabies, but they do not remember them, while the collections collected by informants born in the 23-30s contain 100-200 lullabies.

It is found that Ukrainian lullabies are the way of interaction between the performer and the child and are a kind of influence on the baby's sensory system. Using the theory of D. Grinder and R. Bandler, the linguistic (discrete) map of lullabies is analyzed and it

is determined that the images in lullabies are presented in visual, auditory, kinesthetic, olfactory, gustatory representative systems. The greatest influence by the performer to the listener is through kinesthetic and visual systems.

The soothing effect of lullabies is in the monotony achieved through simplicity of content and with the help of anaphora.

In some lullabies, language constructions are similar to the incantation.

In some texts of lullabies a certain positive picture of the world about the happy future life of the child is formed. The girls have different pictures than boys.

Some lullabies celebrate an attractive life, such songs perform a therapeutic function. Some lullabies resemble a notebook: the performer "chants" the next plans for the day.

Cradles have the effect of situational psychotherapy, in which the mother complains to the child her own worries, for example, she complains that she has been left a widow or complains that her family has left her.

Many songs reveal not only the psychological state of the performer, but also the physical (mostly a fatigue state).

A separate type of lullabies are those that use the technique of cartoons. There are also cursing lullabies.

Lullabies like fairy tales at night have a narrative character. These are simple stories in a song form.

Keywords: *representative systems; visual system; kinesthetic system; hearing system; olfactory system; suggestive lullabies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Українські колискові пісні – один із найдавніших жанрів народної словесності. У минулому вони виконувались не тільки для того, щоб приспати дитину, а й задля того, аби повернути до неї або відвернути певні духовні сили, оберігати від зла, сприяти її здоров'ю і швидкому росту, тому деякі дослідники знаходять спільне у колискових та замовляннях (Шуляк, 2016). Під поняттям «*колискові пісні*» у фольклористиці прийнято розуміти ліричні пісенні твори, які виконуються матір'ю (рідним батьком чи іншими членами родини) над колискою дитини для того, щоб її приспати. Це жанр, що сягає корінням міфологічного періоду творчості. Це один із найбагатших і найменш вивчених розділів української народної творчості.

Колісанки належать до родинно-побутових пісень, мають дидактичну складову і є першими текстами, в яких дитині даються настанови та пояснюються окремі явища.

Крім того, пісні позитивно впливають як на фізичний, так і на психологічний стани виконавця та слухача, бо ж відомо, що під час співу організм насичується киснем, покращується кровообіг та нормалізується серцебиття. (Крысова, 2013). Співом навіть лікують, тому давно в обіг увійшов такий науковий термін, як музична медицина.

Предметом дослідження є змістове навантаження колискових пісень, визначення їх психотерапевтичної функції.

Об'єкт дослідження – колискові, зібрані й записані студентами Луцького педагогічного коледжу та упорядковані Галиною Давидок (2020) та збірка колискових, упорядниками яких є фольклористи Г. Сухобрус та Й. Федас (1973). Важливий аспект дослідження – визначення їх тематики, значення та психотерапевтичної функції.

Одним із методів дослідження у статті стало опитування з відкритим типом анкетування. Було опитано 114 респондентів, серед яких студенти Луцького національного технічного університету. Вік інформаторів – люди, народжені у 70-х роках ХХ ст. та 2000-х ХХІ ст.

Мета опитування – з'ясувати, які колискові збереглися до сьогодні, у який спосіб їх виконують та чи мають психотерапевтичну функцію.

Зі 114 респондентів лише 5 пам'ятають тексти колискових, при чому це найпоширеніші колісанки «Ой, ходить сон коло вікон», «Люлі-люлі, прилетіли гулі» (їх виконували інформатори 60-х, 70-х років народження). Опитані 2000-х років народження не пам'ятають текстів колискових або пригадують лише їх назви. 105 респондентам співали колісанки наживо. 83 опитуваним співали пісні до сну до 3 років, 2 – до 4, усім іншим – до 2-2,5. Усім опитуваним пісні до сну співала мама, деколи – бабуся, рідше – сестра чи брат і найрідше – тато (тато долучався до виконання пісень у 3-х опитаних). 3 студенти написали, що колісанки були неефективні і під них засинали не так вони (діти), як батьки. 112 опитаних вважають, що пісні, виконані наживо, більш дієві, ніж в аудіозаписах. 100 респондентів ствердили, що колісанки мають терапевтичну дію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Коліскові як жанр цікавили дослідників здавна. Колісанки представлені у фольклорних збірниках та дослідженнях починаючи з 16-17 ст. до нашого часу, включаючи не тільки фольклористичні, а й музикознавчі та етнографічні публікації. Записи й дослідження українських колискових пісень мають давню історію, починаючи від перших записів „Русалки Дністрової” та закінчуючи сучасними дослідженнями Найвідомішим дослідником українських пісень ХІХ ст. був фольклорист-етнограф М. М.Костомаров (Костомаров, 1859).

Сучасні розвідки стосуються питання класифікації колискових, характеристики образів, дослідження ритмомелодики колісанок. Так, Анастасія Дружок на прикладі текстів Рівненщини виділила окремий тип колискових із виховною функцією, у яких відтворено матеріалістичний світогляд українців. Авторка аналізує ритмомелодіку пісень до сну, визначає роль поспівок та особливості звучання мелодії. Вона зазначає, що мелодія то вгору, то вниз повторює рух коліски, що сприяє заспокоєнню дитини. (Дружок, 2013:92).

Дослідження за кордоном показали, що коліскова діє на частоту серцевих скорочень, позитивно впливає на сон, смоктальний рефлекс та дихальну функцію (Льюї & Стюарт & Даслер & Телсі, 2013), а також має терапевтичний ефект (Калахан, 2018).

Українські фольклористи звертають увагу на використання у колісанках найпростішої загальноновживаної лексики, на відсутності складних поетичних прийомів і тропів, однорідності мотивів. (Лановик, 2006:568) Науковці зауважують і моральну складову колискових: тексти спрямовані на виховання у дитини певних якостей. (Дружок, 2013:93). Деякі пісні мають розповідну складову. У таких колісанках відображається сприйняття світу та дається його оцінка.

Коліскові – спосіб спілкування дитини з матір'ю У них реалізується емоційно-інтуїтивний рівень спілкування, коли дитина сприймає звуковий образ твору. (Червченко, 2015: 6).

У деяких народів існує два типи колісанок: одні наспівували під час обряду вкладання в ліжко, інші – безпосередньо у процесі присипання. Перші співали в такт руху дитячої коліски. Аджигейці називають такі мелодії «впівголоса» (Шхабацева, 2017:43). Українські коліскові також наспівувались або тихо, або пошепки.

Актуальність теми. Важливим і недослідженим аспектом дитячого фольклору є психологічна складова колискових, а саме їх терапевтичний ефект, що є **метою статті**. Основне призначення цього жанру – заспокоїти дитину, врівноважити її

емоційний стан. Для того, щоб досягти такого ефекту, потрібно вплинути на її сенсорну систему. Взаємодія малої дитини зі світом відбувається саме через активне сприйняття через нюх, слух, дотик, зір, смак, тому в колискових чимало сенсорних образів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Образи в колискових представлені в різних лінгвістичних репрезентативних системах: візуальній, аудіальній, кінестетичній, нюховій, смаковій (теорія Д.Гріндера, та Р.Бендлера) (Бендлер Р. & Гріндер Р, 2007:15). Якщо скласти мовну (дискретну) карту колисанок, то можна виділити такі основні репрезентативні форми:

Аудіальні: колісочка та скрипіла (Сухобрус & Федас, 1973:95); як горошок затуркоче (Давидюк, 2020:13).

Візуальні: прийде сіренький вовчок (Давидюк, 2020:13); коте сірий, коте білий (Давидюк, 2020:13); (Давидюк, 2020:21); в червоних чоботях (Давидюк, 2020:17); носить ляльку в білій хустці (Сухобрус & Федас, 1973:31); прийшла нічка темна (Давидюк, 2020:38); мальовани вервечки (Сухобрус & Федас, 1973:40); пожене корівку; в зилену дубрівку (Давидюк, 2020:45); велике, як і я, біле, як лелія (Сухобрус & Федас, 1973:34); чорні очі, як теренець, біле личко, як паперець (Сухобрус & Федас 1973:41); золоті вервечки, мальовані бильця (Сухобрус & Федас, 1973:60); тоненькі, біленькі, в неділю чистенькі (Сухобрус & Федас, 1973:71); колісочко нова з жовтого явора (Сухобрус & Федас, 1973:111).

Кінестетичні: мої ручайки да одпочинуть (Давидюк, 2020:12); де хатина тепленькая [12, Д] (Давидюк, 2020:12); коте волохатий (Давидюк, 2020:13); бейте кота (Давидюк, 2020:22); буде тепло в хаті, буда дитя спате (Сухобрус, Федас, 1973:37); ей сонце зійде, обогріє (Сухобрус & Федас, 1973:42); на м'якенькій подушечці (Сухобрус & Федас, 1973:18); зимна роса на пташечки (Сухобрус & Федас, 1973:46); кошулю тоненьку, на літо легеньку (Сухобрус & Федас, 1973:51); щоб ручки ня зболіли (Сухобрус & Федас, 1973:61).

Смакові: чи солоденьким медочком (Сухобрус & Федас, 1973:21).

Нюхові: з запашного васильочку (Сухобрус & Федас, 1973:152).

Як бачимо, у колисанках найбільше візуальних та кінестетичних репрезентативних систем: найбільший вплив відбувається саме на відчуття зору та дотику. Дитина має відчувати себе захищеною, в теплій та затишній хаті, бачити рідне обличчя матері.

Заспокійливий ефект колискових полягає і в монотонній мелодії та простоті змісту. Одноманітність та ритмічність мелодії колискових співпадає з систематично повторюваними рядками: у кожній пісні наявна анафора або й наскрізний рефрен:

Ой люлечки, люлі,
Чужим дітям дулі,
Баю, баї, баї, бай,
Не лягай, дитя, на край –
Ой люлі, люлі, моя дитино,
Куди ітимо, тебе братимо (Давидюк, 2020:17).

Повторення роблять колискові більш зрозумілими, спрощують їх сприйняття: над змістом повторюваного рядка не потрібно замислюватись, адже він уже осмислений. Деякі колисанки побудовані так, що кожен рядок повторюється по два чи більше разів. Найчастіше декілька разів озвучуються вигуки «люлі», «баю-бай». Вони набувають форм кліше і дублюються в багатьох колисанках. Можливо, такі повтори є тому, що колискові співала втомлена і сонна жінка, якій простий монотонний текст було легше співати.

Деякі колискові мають мотив замовлянь, що подеколи реалізуються в прийомі паралелізму. Мати бажає дитині щастя, долі в наказовій формі і ніби програмує майбутнє дитини:

Щоб ти спало, щастя мало,
Щоб росло, не боліло,
На серденько не скорбіло,
Батькові, неньці не надоїло (Сухобрус & Федас, 1973:187).

Може бути завуальована форма наказового способу: поки киця буде воркотати, то ти спи; поки я буду сіно класти, то ти паси бичків (і ін.), форма вказівки на будь-яку дію, спосіб «програмування» на певний вчинок: *киця буде воркотати, а дитина буде спати* (Давидюк, 2020:35); *а я буду сіно класти, а ти будеш бичків пасти* (Давидюк, 2020:44); *будем дитя колихати і самі будемо спати* (Давидюк, 2020:16). Таких простих установок на роботу досить багато.

В окремих текстах життя дитини моделюється в яскравих образних описах. У таких колисанках змодельовані діалоги та конкретні події з детальною характеристикою образу, настрою, ситуації:

Кому, мамко, кому детально: кошулечку шиєш?
Тобі, мій синочку, бо на війну підеш,
– Вишийте, мамочко, з білими нитками,
Жеби-сьте впізнали межі вояками,
А іще вишийте самим діамантом,
Жеби-сьте впізнали межі регіментом (Сухобрус & Федас, 1973:32).
Колісанок із діалогами мало, а ті, що є, проєктують образ ідеальної дитини-помічника:
Люляй, же мі, люляй,
Соколе-пахоле,
Чи ти мі поженеш
Волоньки на поле?

– Пожену, мамочко,
Як буде світати
Не буде вам треба
Пастушка їднати (Сухобрус & Федас, 1973:30).

Такі колисанки жінка могла співати тоді, коли втомлена роботою, мріяла про допомогу. У багатьох текстах у діалозі дитина сама пропонує допомогти. Ці пісні – візуалізація мрій.

Саме через колискові (проспівані виконавцем) у дитини формується своєрідна картина світу: дитя буде рости і не знатиме горя, у нього хороша доля, він ростиме ретельним господарем, що доглядатиме своє майно: складатиме сіно, пастиме бички, допомагатиме по господарству батькам, бо вони вже хворі. У господаря буде гарна дівчина.

Є варіант колискових і для дівчинки і проєкція її життя відмінна від варіанту для хлопчика: в неї закохався хлопець, вона буде красивою, щасливою. До дитини виконавець звертається як до панни (панича) (Давидюк, 2020:43). У них програмується життя в добробуті:

Ой люлі, люлі, люльочки
Мальовани вервечки,
А колиска з Гданська
А дитина панська (Сухобрус & Федас, 1973:40)

Українські колискові пісні виконуються індивідуально, тому в багатьох текстах є чоловічі чи жіночі імена, бо ж адресовані конкретній дитині: Ромчикові, Іванкові, Марусеньці та ін.

У багатьох піснях оспівується привабливий побут, у якому дитина зростає: тепла хата, смачна їжа. Дитя повинне бути спокійним і не турбуватись про складнощі життя. Такі тексти мають терапевтичний ефект для виконавця, адже він себе тішить тим, що забезпечений і має можливість виростити дитину в добробуті (Давидюк, 2020:37).

Є багато колискових, у яких дитині навіюють думку про те, що вона має стати помічником у родині, наприклад:
Ой люлі, люлі, моя дитино,
Куди ітимо, тебе братимо.
То за рік за два служку матимо.
Ни за рік, за два – за років штири
Мої ручайки да одпочинуть. (Давидюк, 2020:39)

Гойда, гойда, гойдушок
Буде Ромчик пастушок
Пожене корівку
В зилену дубрівку. (Давидюк, 2020:50);
У таких текстах моделюється поведінка дитини.

Окремі колискові нагадують нотатник: у них «проспівуються» найближчі плани виконавця (дитина тим, що не спала, могла ці плани порушувати):

Гойда-гойда-гойдашки
А – а – а
Поїдемо по пташки
А – а – а
Наловимо пташечок
А – а – а
Цілий мішечок (Давидюк, 2020:52);

Гой-да, гой-да-да
Лучша баба за діда
Дід дров насіче
Баба хліба напече.
Гой-да, гой-да, гой-да. (Давидюк, 2020:53);

У таких колисанках мати просить дитину швидше заснути, щоб встигнути завершити хатню роботу:

Ой спи, дитинко, спи,
Треба раненько вставати,
Діжечку замісити,
Щоб свекрусі догодити. (Давидюк, 2020:58).

Є ряд колискових, у яких виконавиця обіцяє винагороду за сон. Отже, цю колисанку могли співати після того, як прохання без матеріального заохочення не подіяло:

Люляй, люляй, соколятко,
Принесе ті отець ябко (Сухобрус & Федас, 1973:29).

В окремих текстах прохання повторюється декілька разів. Воно схоже на благання, коли виконавиця втомилась, а дитина довго не може заснути:

Засни, засни, дитино, з карими очима,
З чорними бровами,
Засни, засни без мами (Сухобрус & Федас, 1973:24).

У декотрих колискових мати відверто жаліється на те, що їй набридло колисати дитину:

Колиш мі ся, колиш, колисочко сама,
Бо я тя не буду, бо мі зуновала,
Не зуновала мі тота колисочка,
Лем мі зуновала мала дитиночка (Сухобрус & Федас, 1973:35).

Очевидно, що коли прохання і благання не допомагали, то наступним етапом заколисування ставали колисанки-погрози:

Спи, дитино, бо покину,

Сама піду по калину (Сухобрус & Федас, 1973:25).

Виконавець у такий спосіб виявляє свої негативні емоції, оскільки, замість того, щоб заснути, він мусить заколисувати дитину. Погроза покинути немовля, якщо те не засне, більше схожа на роздратування після багатьох невдалих спроб заколисати.

Процес заколисування дитини досить монотонний та виснажливий, тому в декотрих текстах виконавиця займається самонавіюванням: щоб не заснути, вона повторює такі рядки:

Я не буду спати, спати,

Буду дитя колихати (Сухобрус & Федас, 1973:85).

Негативною емоцією є переживання матері за своє майбутнє, це переживання-страх. Виконавиця хвилюється про те, що залишиться без допомоги, коли виросте її дитина:

– Сину мій любенький,

Сину мій надобний,

Як ти ми вироснеш,

Чи ми подаш води? (Сухобрус & Федас, 1973:50).

Окремим типом колискових є пісні, в яких використовується прийом шаржування (вживання гумористичних жартівливих текстів), він є своєрідною карикатурою на колісанки:

Коліхала баба діда

З вечора до обіда.

Спечу качку і качора

Спи діду до вечора» (Давидюк, 2020:45).

Коліхали мене хлопці

То у люльці то в коробці.

Коробочка тарахтіла,

А я спати не хотіла

Коробочка тарах – тарах

Спати буду в білих штанах (Давидюк, 2020:47).

Такі колісанки відображають особливості ментальності українців, їхню життєрадісність та оптимізм.

Із аналізу цих колискових можна зробити висновок, що в такого типу піснях виявлявся настрій того, хто співав. Коли мати була в поганому гуморі, то й у змісті колискової він відображався.

Ефект ситуативної психотерапії мають ті колискові, в яких мати ніби звіряється дитині у власних турботах. Дитя стає вдячним слухачем, якому мама розповідає про власні скорботи. Рівень взаємодії матері й дитини переходить на інтуїтивний, де сфера почуттів превалює над словесним спілкуванням :

Ой люля, люля

Лиха моя доля

Прокляла ненька

Єк була маленька

Єк на рєшци

Пилюшки пулускала

То й вона мою

Долийку проклінала (Давидюк, 2020:60).

Ой шоб я знала свую лихую долийку

То б я б схувалась в новую куморуйку

Не поможе мні та нувая кумора

Як учепиться тая лихая доля

Не поможе мні нувая куморонька

Як хоче найти та лихая долейка (Давидюк, 2020:61).

У таких текстах найчастіше одинока мати, яка, очевидно, народила дитину поза шлюбом, звіряється в горі й жаліється на те, що від неї відмовилась родина. Раніше від дівчини, що привела позашлюбне дитя, могли зрєктись батьки:

Там у лісі, на дубку

Коліхала Марусина сина й дочку,

Коліхала, говорила

Щей калину при дорозі посадила.

Вже калина розвилася

Вже од мене моя мати одрєклєся

Зрєкся батько, зрєклєся мати.

А хто ж буде дитинокку колихати?

Є у мене сестра рідна

Вона мені поколише, бо я бідна. (Давидюк, 2020:62).

В окремих текстах жінка жаліється, що залишилась вдовою і складно тягнути дитину самій (Сухобрус & Федас, 1973:39)

Позитивні емоції виконавиця виявляє, коли захоплюється дитиною, це радість від того, що син (донька) народив(ла)ся гарним і милим:

Ой, люлю, лю-лю,

Ти, синочку мій,

Котрий хлопець гарний,
То синочок мій (Давидюк, 2020:72).

У збірниках чимало текстів із пестливими словами, у яких виконавиця може проявити такі почуття, як любов і ніжність до дитини, тому трапляються демінутиви, як-от, *кашка, молочко, медочок* (Сухобрус & Федас, 1973:21), *пташенятко, маленятко* (Сухобрус & Федас, 1973:19).

Чимало пісень виявляють не тільки психологічний стан виконавиці, а й фізичний. Наприклад, у багатьох колискових мати просить дитину заснути, бо втомлена (Сухобрус & Федас, 1973:34).

Існує й ряд колискових-прокльонів. У цих колісанках оповідач бажає дитині смерті. Вважається, що такі пісні співали невиліковно хворим немовлятам:

Люля, люля мій синочку.
Люля, люля, щоб ти спало
Люля, люля, щоб ти спало.
Щоб ти лягло і не встало (Давидюк, 2020:63).

Проте переважна більшість колискових із побажанням добра:

Ой люля, люля, дитина в повиточку,
Щоб тобі була долийка й у віночку.
Ой люля, люля, мій хороший паничу,
Я тебе знайшла, як полола пшеницю.
Ой щоб ти спало та й нігди не плакало,
Ой щоб ти росло та й горя не знало (Давидюк, 2020:43).

Побажання часто виражається у формі програмування на дію. Наприклад, мати бажає дитині денного сну (очевидно, тому, що дитя сплутало день і ніч) (Сухобрус & Федас, 1973:23).

Хоч це пісенний жанр, але він має деякі спільні риси з епосом. Багатьом колисковим властиві елементи сюжетності, оповідальності:

Ходить зайчик по капусті,
Носить ляльку в білій хустці,
Таня зайчика догнала,
Собі ляльочку забрала (Давидюк, 2020:31).

Такі тексти нагадують казки на ніч. Дитина має можливість в пісенній формі прослухати цікавий оповідний сюжет. Колісанки перетворюються на малі сюжетні історії.

Висновки. Отже, як показало дослідження, сучасні батьки мало співають колискових і якщо у збірниках, зібраних в інформаторів 23-30-х років народження, міститься по 100-200 колискових, то більшість сучасних респондентів текстів не пам'ятає зовсім.

Українські колискові є способом взаємодії матері й дитини та засобом впливу матері на дитя, на його сенсорну систему. Використовуючи теорію Д.Гріндера та Р.Бендлера, було проаналізовано мовну (дискретну) карту колісанок та визначено, що образи в колискових представлені в візуальній, аудіальній, кінестетичній, нюховій, смаковій репрезентативних системах. Найбільший вплив виконавця на слухача здійснюється за допомогою кінестетичної та візуальної системи.

Колісанки мають заспокійливий ефект та терапевтичну функцію.

Подальша фіксація та дослідження колискових дасть можливість зберегти цей важливий фольклорний жанр для наступних поколінь.

Джерела та література:

1. Бендлер Р., Гріндер Р. (2007) *Структура магії*. Т.2. Санкт-Петербург. Прайм-Еврознак.
2. Войтович В. М. Сокол (1997) *Род. Легенди та міфи стародавніх українців*. Рівне.
3. Давидюк Г. (Ред.). (2020). Повішу я колісочку. Луцьк: Вежа.
4. Друзюк А. (2013). Колискові пісні Східної Волині (за матеріалами експедиційних записів). Студії мистецтвознавчі, 3-4. 91-101. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/StudM_2013_3-4_13
5. Костомаров М. (1859) *Малоруський літературний збірник*. Саратов. Типографія губернського правління.
6. Крысова, О. А. (2013). Звукотерапия как фактор улучшения «качества жизни». О.А.Краев (Отв.ред), Материалы IX Всероссийской научно-технической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых с международным участием, посвященной 385-летию со дня основания г. Красноярска (г.Красноярск, 15-25 апреля 2013 г.). Режим доступа : <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2013/section113.html>, свободный.
7. Лановик М.Б., Лановик З.Б. (2006) *Українська усна народна творчість*. Київ: Знання-Прес.
8. Сухобрус Г., Федас Й. (Ред.). (1973). *Коліскові пісні*. Київ: Музична Україна.
9. Черевченко В.В. (2015) *Вербальні знаки етнокультури в українському дитячому фольклорі* (Автореф. дис. канд. філол. наук). Київ.
10. Шуляк С. (2016). Українські замовляння та мова фольклорних іножанрових текстів. Науковий вісник Чернівецького університету, 772. 152-155. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_rsd_2016_772_32
11. Шхабацева М. А. (2017) *Адыгский детский фольклор, приуроченный к обряду первого шага ребенка*. Известия Южного федерального университета. Филологические науки, 2. 42-48. doi: 10.23683/1995-0640-2017-2-42-48
12. Joanne Loewy, Kristen Stewart, Ann-Marie Dassler, Aimee Telsey, Peter Homel (2013) *The effects of music therapy on vital signs, feeding, and sleep in premature infants*. Pediatrics.131. doi: 10.1542/peds.2012-1367
13. Clare O'Callaghan (2008) *Lullament: lullaby and lament therapeutic qualities actualized through music therapy*. American Journal of Hospice and Palliative Medicine. 25 (2)

References:

1. Bendler R., Grinder R. (2007) *Struktura magii* [The structure of magic]. Т.2. Sankt-Peterburg. Prajm-Evroznak
2. Cherevchenko V.V. (2015) *Verbalni znaky etnokultury v ukrainskomu dytiachomu folklori* (Avtoref. dys. kand. filol. nauk). [Verbal signs of ethnoculture in Ukrainian children's folklore] Kyiv.
3. Davydiuk H. (Red.). (2020). *Povishu ya kolysochku* [I will hang the cradle] Lutsk: vezha.

4. Druziuk A. (2013). Kolyskovi pisni Skhidnoi Volyni (za materialamy ekspedytsiinykh zapysiv). [Lullabies of eastern Volyn art studies] Studii mystetstvoznavchi, 3-4. 91-101. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/StudM_2013_3-4_13
5. Kostomarov M. (1859) Malorusskii lyteraturnyi sbornik. [Little Russian Literary Dictionary] Saratov. Typohrafiya huberskago pravleniia.
6. Krysova, O. A. (2013). Zvukoterapija kak faktor uluchsheniia «kachestva zhizni». [Sound therapy as a factor in improving the “quality of life”], O.A.Kraev (Otv.red), Materialy IH Vserossijskoj nauchno-tehnicheskoi konferencii studentov, aspirantov i molodyh uchenyh s mezhdunarodnym uchastiem, posvjashhennoj 385-letiju so dnja osnovaniia g. Krasnojarska Rezhim dostupa : <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2013/section113.html>, svobodnyj.
7. Lanovyk M.B., Lanovyk Z.B. (2006) Ukrainska usna narodna tvorchišt. [Ukrainian oral folk art] Kyiv: Znannia-Pres.
8. Shuliak S. (2016). Ukrainski zamovliannia ta mova folklorovykh inozhanovykh tekstiv [Ukrainian orders and the language of texts of other genres] Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu, 772. 152-155. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_rsd_2016_772_32
9. Sukhobrus H., Fedas Y. (Red.). (1973). Kolyskovi pisni [Lullabies] Kyiv: Muzychna Ukraina.
10. Shhabaceva M.A. (2017) Adygs'kij detskij fol'klor, priurochennyj k obrjadu pervogo shaga rebjonka [Adyghe children's folklore dedicated to the rite of the first step of a child]. Izvestija Juzhnogo federal'nogo universiteta. Filologicheskie nauki, 2. 42-48. doi: 10.23683/1995-0640-2017-2-42-48
11. Voitovyč V. M. Sokil (1997) Rod. Lehendy ta mify starodavnykh ukraintiv [Rod. Legends and myths of ancient Ukrainians]. Rivne.